

ЛТУ, 1990. -152 с.

14. Горницький В.А. Государственная дисциплина -К.: Политиздат, 1989. -185 с.

15. Ануфриєв М.І., Венедиктов В.С. Негодченко О.В., Соболев В.О., Шкарупа В.К., Щербина В.І. Соціологічно-правові аспекти зміцнення службової дисципліни в орга-

нах внутрішніх справ України: Навч.-метод. посібник. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. -164 с.

Надійшла до редколегії 25.12.2003

ГОРОДЯНКО С.В. СОБЛЮДЕНИЕ ДИСЦИПЛИНЫ ЛИЦАМИ РЯДОВОГО И НАЧАЛЬСТВУЮЩЕГО СОСТАВА КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ИХ СЛУЖЕБНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Рассмотрена сущность и особенности соблюдения дисциплины в служебной деятельности работников органов внутренних дел Украины.

GORODJANKO S.V. OBSERVANCE of DISCIPLINE by PERSONS of ORDINARY And COMMANDING STRUCTURE AS the CONDITION of INCREASE of SAFETY of THEIR service-PROFESSIONAL WORK
The essence and features of observance of discipline in service activity of employees of law-enforcement organs of Ukraine is considered.

Т.Г. ГРИЦА

канд. філол. наук

Національний університет внутрішніх справ

УДК 65.011.8:371.3-057.3(477)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ОВС УКРАЇНИ

Розглянуті питання професійно-орієнтованого наповнення системи початкової підготовки працівників ОВС України.

Концепцією адміністративної реформи в Україні визначені основні положення щодо нової моделі державного управління з урахуванням побудови демократичної, правової, соціальної держави та формування громадянського суспільства [1; 2; 3, с.193-195]. В цьому ключі особливого значення набуває проблема кадрового забезпечення органів системи Міністерства внутрішніх справ України висококваліфікованими і компетентними фахівцями, здатними ефективно виконувати свої посадові обов'язки на перехідному етапі розвитку нашого суспільства [4]. Кожний працівник органів внутрішніх справ проходить початкову професійну підготовку. І саме тому проведення адміністративної реформи, формування на сучасних засадах організаційної структури органів системи МВС України, розвиток державної служби в цих органах органічно пов'язані з якістю функціонування початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу.

Наповнення цілей й завдань органів внутрішніх прав

сучасним соціальним змістом обумовлює необхідність перегляду організаційно-правового забезпечення початкової професійної підготовки осіб рядового та начальницького складу здійснюваної у відомчих закладах освіти. На нашу думку, актуальність такого перегляду зумовлена наступними основними чинниками. По-перше, значення професійного кадрового корпусу означеної категорії державних службовців у перехідний період розвитку суспільства, держави та, зокрема, органів внутрішніх справ підвищується тому, що він покликаний якісно забезпечувати виконання найважливіших правоохоронних завдань у сфері забезпечення прав, свобод та інтересів найрізноманітніших учасників суспільних відносин. Природно, невід'ємною складовою кадрової політики в ОВС України є забезпечення ефективного функціонування початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу, від яких, власне, і залежить поліпшення справ у правоохоронній та правозабезпечувальній сферах життя громадянина, суспільства і держави.

По-друге, початкова професійна підготовка працівників ОВС має стати формою цілеспрямованого впливу на правосвідомість курсантів з тим, щоб подальша їх діяльність якнайбільше відповідала вимогам демократичних взаємовідносин держави з людиною та громадянином. Держава визначає масштаби, межі і завдання державно-службових відносин та правовий статус державних службових органів, структур і підрозділів внутрішніх справ. Водночас, найважливішою умовою, що визначає цілісність підходу до перебудови ОВС, є необхідність і здатність виокремити зі службово-трудова відносин центральну фігуру – людину, тобто службовця, який повинен навчатися, ефективно працювати, служити державі, забезпечувати та захищати права, свободи та законні інтереси особи, громадянина, суспільства. По-третє, необхідність розвитку кадрового потенціалу органів системи МВС, роботи з персоналом актуалізувала проблему вдосконалення нормативно-правового забезпечення початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу.

Удосконалюючи нормативно-правове забезпечення змісту навчально-виховного процесу початкової професійної підготовки державних службовців ОВС, необхідно обов'язково враховувати наступні концептуальні засади подальшого розвитку змісту та структури програм професійного навчання осіб рядового і начальницького складу. 1. Змістовні характеристики навчальних програм початкової первинної підготовки осіб рядового і начальницького складу повинні передбачати формування таких знань, вмінь та навичок, які забезпечуватимуть можливість горизонтальної, без додаткового навчання, та вертикальної, у певній сфері правоохоронної діяльності, ротатії кадрів. 2. Структура та зміст професійних програм мають передбачати формування таких знань, навичок та вмінь, які будуть забезпечувати ефективне виконання працівниками органів, служб та підрозділів внутрішніх справ посадових обов'язків. 3. Програми слід складати за модульним принципом, що надасть змогу забезпечувати необхідну та достатню не тільки професійно-орієнтовану, але й гуманітарну, соціально-наукову та природничонаукову підготовку. 4. Зміст модулів має бути спрямованим на оволодіння вміннями та навичками професійно-службових завдань, функцій та повноважень. 5. Засобами вимірювання якості початкової професійної підготовки повинно бути незалежне та неупереджене тестування, складання заліків та іспитів, наслідки яких обов'язково мають враховуватись під час прийняття на посади осіб рядового і начальницького складу, просування по службі та атестації.

Початкова професійна підготовка працівників ОВС функціонує на підставі цілісної системи нормативно-правових актів, яка визначається терміном “відомче нормативно-правове забезпечення” – системи нормативних актів з нормами, що регулюють організацію і функціонування відповідних структурних підрозділів та їх особового складу. В даній сукупності нормативно-правових актів

виокремлюється підсистема актів, призначених регулювати організаційно-управлінські та службово-трудова відносини, які складаються в процесі реалізації початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу [5; 6, с.7-26]. Норми відомчого нормативно-правового забезпечення в сфері первинної початкової підготовки регулюють відносини при встановленні структури, цілей, завдань, функцій і принципів і форм останньої, здійсненні основних відносин, які виникають в процесі реалізації навчально-виховного процесу, питання відповідальності суб'єктів службово-трудова відносин за невиконання чи неналежне виконання своїх посадових обов'язків. Нормативно-правове забезпечення початкової професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ являє собою значний масив різноманітних за юридичною силою, формою і сферою дії нормативних актів, що мають визначену ієрархічну систему. Згідно з цим дане нормативно-правове забезпечення характеризується низкою особливостей.

Першою особливістю є його міжгалузевий характер, оскільки воно містить норми різних галузей права. Найбільше значення в ньому відіграють норми конституційного, адміністративного та трудового права. Водночас багатогранність самої початкової професійної підготовки особового складу дає підстави включити до її нормативно-правового забезпечення також норми кримінального, цивільного, цивільно-процесуального, фінансового та інших галузей права. Другою особливістю досліджуваного нормативно-правового забезпечення є множинність нормативних актів, що регулюють різноманітні аспекти і питання початкової професійної підготовки. Разом із тим, практика функціонування початкової професійної підготовки державних службовців для органів системи Міністерства внутрішніх справ України свідчить про недостатню кількість конкретних нормативних актів, які торкалися би суто означеної складової відомчої освіти. Це призводить до видання значної кількості оперативних підзаконних нормативно-правових актів (накази, рішення, розпорядження), що не сприяє втіленню принципу верховенства права й закону в даній сфері державно-владних відносин. Третьою особливістю нормативно-правового забезпечення початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу є те, що його масив, в основному й переважно, складається з відомчого нормативно-правового забезпечення [7, с.27-43].

Враховання особливостей нормативно-правового забезпечення початкової професійної підготовки працівників ОВС дозволяє зробити наступні висновки стосовно підвищення його ефективності й урегульованості. 1. Процес забезпечення ефективності нормативно-правового регулювання первинної початкової підготовки особового складу передбачає існування і виділення певної сукупності принципів, що охоплюють основні істотні моменти цього процесу, і які мають послідовно здійснюватися у практичній діяльності. Це, насамперед, принципи послідовності, комплексності, системності та загаль-

ності. 2. Видання будь-якого нормативно-правового акта в сфері первинної початкової підготовки працівників органів системи МВС і створення організаційно-управлінських передумов своєчасного його доведення до виконавців - обов'язкова стадія нормотворчого процесу, яка забезпечує реальне перетворення в життя нормативних приписів. Подальше ж її удосконалення має відбуватись у напрямку вирішення питань щодо чіткого, обгрунтованого визначення переліку органів та підрозділів, до відома яких повинен бути доведений зміст нормативних актів; способу доведення останніх до виконавців; тиражування необхідної кількості екземплярів нормативно-правових актів; терміну і часу вступу таких в дію, забезпечення контролю за їх виконанням. 3. У зв'язку з тим, що нормативно-правове забезпечення початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу є невід'ємною складовою більш загальної нормативної бази, призначеної регулювати діяльність ОВС України та відомчої освіти, її вдосконалення обов'язково повинно відбуватись в контексті реформування усіх складових означеної системи правового регулювання. 4. Подальший розвиток і удосконалення нормативно-правового забезпечення початкової професійної підготовки працівників ОВС передбачає проведення комплексу організаційно-управлінських заходів в цій сфері, а саме: 1) підготовку тематичних збірників щодо основних питань діяльності відомчих закладів освіти та здійснення в них навчально-виховного процесу; 2) доопрацювання проектів нормативних актів та внесення відповідних пропозицій стосовно введення контрактної системи служби в ОВС та контрактного навчання у відомчих закладах освіти; 3) впровадження такого порядку проходження початкової підготовки вперше прийнятим працівникам, за якого особи рядового і молодшого начальницького складу будуть готуватися до служби на базі училищ професійної підготовки, а середній та старший начальницький склад на базі вищих навчальних закладів МВС України; 4) започаткування безпосередньої роботи по психологічному вивченню кандидатів на службу в ОВС шляхом проведення індивідуальних бесід, аналізу матеріалів особових справ, участі психолога у засіданні кадрової комісії; 5) відновлення на всіх рівнях наставництва та роботи ветеранів з молодими працівниками; 6) активізація профорієнтаційної і пропагандистсько-роз'яснювальної роботи серед військовослужбовців строкової служби та цивільної молоді; 7) поширення практики доведення до загальноосвітніх шкіл, у тому числі засобами радіо, телебачення, преси довідкової інформації про заклади освіти МВС України; 8) доопрацювання переліку посад в органах внутрішніх справ на заміщення спеціалістами та молодшими спеціалістами, особами з відповідним рівнем освіти та кваліфікації; 9) виходячи з докорінно нової системи комплектування посад, необхідним є постійне забезпечення необхідної кількості осіб для резерву на новий прийом з розрахунку не менше двох претендентів на посаду рядового і начальницького складу; 10) відкриття на базі одно-

го з вищих відомчих навчальних закладів освіти факультету по підготовці працівників кадрових підрозділів, фахівців з бойової та службової підготовки; 11) запровадження в практику роботи ректорів вищих навчальних закладів, начальників училищ початкової професійної підготовки працівників, керівників відповідних кадрових апаратів ОВС спільне погодження планів комплектування навчальних закладів викладацькими кадрами та науковими співробітниками з числа найдосвідчених працівників практичних підрозділів; 12) запровадження систематичного стажування викладачів та науковців відомчих навчальних закладів в практичних підрозділах органів системи МВС України з метою вивчення управлінської діяльності, проблем кадрового забезпечення та роботи з персоналом; 13) систему службової підготовки за місцем служби та в навчальних закладах диференціювати за службами і категоріями працівників та керівників усіх рівнів; 14) організувати регулярні виїзди працівників науково-викладацького складу відомчих закладів освіти в комплектуючі органи для профорієнтаційної роботи, зустрічей з кандидатами на навчання, вивчення їх моральних та ділових якостей безпосередньо на місцях; 15) провести роботу щодо створення відомчих та міжвідомчих навчально-наукових комплексів з інтегрованою за змістом підготовкою фахівців за наскрізними планами та навчальними програмами; 16) розробити цільові програми і плани вдосконалення навчально-виховного процесу початкової професійної підготовки особового складу, посилити його професійну, психолого-педагогічну і практичну спрямованість відповідно до стандартів і специфіки відомчої системи освіти; ширше впроваджувати нові методи та навчальні технології, які базуються на вирішенні ситуаційних завдань за алгоритмами правильних дій працівників органів, служб та підрозділів внутрішніх справ, що необхідні в процесі виконання службових обов'язків щодо охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

Отже вважаємо, початкова професійна підготовка може бути дійсно ефективною, якщо будуть дотримані наступні умови. 1. Необхідно мати чітке знання про те, яким повинен бути майбутній спеціаліст. До тих пір, поки відомча система освіти не буде забезпеченою вказаними моделями, зберігатиметься небезпека, що курсанти одержать знання, зміст яких не відповідатиме тим, які їм дійсно потрібні для практичної діяльності. 2. Доцільно самі системи навчання будувати з урахуванням психологічних закономірностей засвоєння нових знань. Сьогодні у відомчій системі освіти поширений інформаційно-роз'яснювальний тип навчання, основними принципами якого при викладанні навчального матеріалу є принципи систематичності та послідовності. За такого типу навчання у курсантів напрацьовується і відповідний стиль розумової діяльності, який насамперед полягає в розвитку пам'яті та репродуктивного мислення. Отож, під час зіткнення з реальними проблемами випускники часто бувають не готовими до їх результативного розв'язання, адже

у них відсутні готові рецепти їх вирішення. Звідси висновок: необхідно впроваджувати в навчальний процес нові форми навчання, які будуть виховувати творче, нестандартне мислення. На наш погляд, таким типом є проблемне навчання особового складу, принципи якого не тільки відповідають умовам засвоєння знань та дій, але й співпадають із головними психологічними умовами розвитку курсанта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України "Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні" від 22.07.1998 р. // Урядовий кур'єр. –25.07.1998.
2. Указ Президента України "Концепція адміністративної реформи в Україні" від 22.07.1998 р., № 810 // Урядовий кур'єр. –2.08.1998. –№ 45.
3. Авер'янов В.Б. Питання адміністративної реформи у змісті Загальної концепції державно-правової реформи

// Державно-правова реформа в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. –К., 1997. –С.193-195.

4. Рішення колегії МВС України "Про концепцію відомчої системи підготовки кадрів МВС України і заходи щодо її забезпечення" від 30.06.1993 р., № 3км/2.

5. Концепція розвитку системи відомчої освіти та вузівської науки МВС України на період 2001-2005 рр. -К.: ГУРОС МВС України, 2000. –16 с.

6. Кравченко Ю.Ф. Освіта і наука в системі МВС: сучасний стан і перспективи розвитку // Становлення, розвиток відомчої освіти та науки, основні напрямки удосконалення підготовки кадрів органів внутрішніх справ України: Матеріали наук.-практ. конф.; м. Харків, 18 січня 2000 р. –Харків, 2000. –С.7-26.

7. Ануфрієв М.І. Про вдосконалення роботи з особовим складом органів внутрішніх справ // Там же. –С.27-43.

Надійшла до редколегії 24.10.2003

ГРИЦА Т.Г. ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ НАЧАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛА ОВД УКРАИНЫ
Рассмотрены вопросы профессионально-ориентированного наполнения системы начальной подготовки работников ОВД Украины.

GRITSA T.G. ORGANIZATIONAL-LEGAL ASPECTS OF REFORMING OF INITIAL PREPARATION OF PERSONNEL LAW-ENFORCEMENT ORGANS OF UKRAINE
Questions professionally-guided fillings of system of initial preparation of employees law-enforcement organs of Ukraine are considered.

К.В. ГУСАРОВ

канд. юрид. наук, доц.

Национальная юридическая академия Украины им. Ярослава Мудрого

УДК 347.992

ГРАЖДАНСКАЯ ПРОЦЕССУАЛЬНАЯ ПРАВОСУБЪЕКТНОСТЬ СУДА АПЕЛЛЯЦИОННОЙ ИНСТАНЦИИ И ЕГО ПРЕДМЕТНЫЕ ПОЛНОМОЧИЯ

Рассматриваются актуальные проблемы гражданской процессуальной правосубъектности судов апелляционной инстанции как характеристики их правового статуса; исследован институт юрисдикции и предметные полномочия суда апелляционной инстанции

В соответствии со ст.8 Всеобщей декларации прав человека, каждый человек имеет право на эффективное восстановление в правах компетентными национальными судами в случае нарушения его основных прав, предоставленных конституцией или законом [1, с.20]. Такое по-

ложение практически воспроизведено в Конвенции о защите прав и основных свобод человека, предусматривающей, что каждый человек имеет право на справедливое и открытое рассмотрение независимым и беспристрастным судом (ст.6) [2].